

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

Articul. IV. De objecto formali Logicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

est dirigibilis à Logica; ergo illa est obiectum immediatum Logicæ.

64. *Obj. 5.* Apprehensio simplex non est modus sciendi; ergo nec est Obiectum Logicæ.
R. D. Ant. Non est modus sciendi perfectus C. non est imperfectus, i. e., inchoatus N. Apprehensio simplex disponit ad *Definitiones, Divisiones, Argumentationes*, quæ sunt apprehensiones complexæ. Hæ autem ab omnibus sciendi modis annumerantur.

Quæres. Quid & quotuplex sit modus sciendi? *R. ad 1mum.* Est Oratio manifestativa ignoti.
R. ad 2dum. Est triplex, à triplici quæstione, quæ institui de aliquo objecto potest. 1mò. Quæri solet, *quid sit res?* & hoc manifestat *Definitio*, quæ est oratio explicans naturam rei.
 2dò. *Quotuplex sit?* & hoc declarat *Divisio*, quæ totum in suas partes distinguit. 3tò. *Qualis sit, & quas proprietates habeat?* hoc *Discursus* manifestum facit. Duo primi sciendi modi ad Apprehensionem pertinent; tertius ad Discursum. Hinc animadvertes, tres sciendi modos non esse adæquatum Logicæ obiectum: si tamen primus modus, nempe *Definitio*, bene applicetur, requiritur secunda mentis operatio, scilicet *Judicium*; hoc enim per *Copulam est*, definitionem definito suo applicat.

ARTICULUS IV.

De Obiecto Formali Logicæ.

QUænam materia sit, circa quam Logica versatur, ex præcedentibus §§. Colligere licet

licet. Quoniam verò assignata materia, sive operationes mentis ad alias quoque scientias spectare possunt, inquirere hinc necesse est formam, quæ operationes prædictas ita determinet, ut propria Logicæ materia sint, & quæ sit ratio formalis, propter quam Logica objectum suum materiale attingit. Advertes proinde, hoc in articulo non agi de objecto formali *quo*, sive de ratione, *sub qua* potentia aliqua objectum suum attingit, sed de objecto formali *quod*. De quibus n. 41. Præterea prænosse te velim, ex hoc objecto formali & materiali in Logica consergere hoc concretum metaphysicum: *Operatio logicè recta*. Quod metaphysicum dicitur à sua forma non physicè, sed metaphysicè tantum à subjecto suo Distinctâ. Est autem *Subjectum* hujus concreti ipsa operatio; *Forma* est rectitudo logica, quæ quidem communiter pro objecto formali admittitur; sed in ea explicanda diversi vias diversas ineunt. Alii rectitudinem hanc statuunt in ente rationis. Alii eam appellant Dirigibilitatem. Alii eam esse volunt Directivitatem exemplarem. Alii rectitudinem activam, alii passivam pro objecto formali defendunt. De his quid sentiam in sequentibus §§. manifestabo.

§. I.

An Ens Rationis sit Objectum formale Logicæ?

65. *Nota*. Ens rationis variè accipitur. I. pro eo, quod efficitur ab intellectu. Hoc sensu

fu actus intellectûs omnes dicuntur entia ratio-
 nis. 2. pro eo, quod in intellectu subjicitur.
 Hâc ratione habitus scientiarum, speciésque
 impressæ entia sunt rationis. 3. pro eo, quod
 intellectui objicitur. Hoc ens rationis obje-
 ctivum appellatur, quod rursus duplex est.
 Aliud est *Ens rationis objectivum purè*, sive *Ens
 rationis ratiocinantis*, quod nec esse subjectivum
 in intellectu, nec ullum aliud esse vel funda-
 mentale vel actuale extra intellectum habet, tale
 est *Hircocervus*. Aliud dicitur *Ens rationis ra-
 tionatæ*, quod quidem esse fundamentale extra
 intellectum habet; cùm fundatum sit in re ùt
 cognitâ: non tamen habet esse reale. Hoc ens
 juxta *Thomistas* est illa relatio, quam genus di-
 cit ad species, species ad individua, prædica-
 tum ad subjectum, & vicissim. &c. Ab hac re-
 latione in objecto cognito ùt cognito resultante
 intrinsecè denominari volunt vel ipsam rem, ùt
 fit in denominatione *Universalis*, *Generis* &c.
 Vel simul etiam operationem intellectûs, ùt in
 denominatione *prædicati*, *definitionis* &c. con-
 tingit. Ut autem hæc omnia meliùs intelli-
 gas, Exemplum accipe: Intellectus cogno-
 scit v. g. arborem; deinde aliâ Cognitione
 cognoscit arborem à se esse cognitam. Per
 secundam hanc cognitionem intellectûs jux-
 ta *Thomistas* fingit circa arborem relationem,
 per quam arbor comparata cum intellectu ha-
 bet relationem arboris cognitæ ad cognoscentem.
 Applica hoc exemplum ad nostram ma-
 teriam logicam, & intelliges, quid *Thomistæ*
 per

per ens rationis hîc intelligant. *Status quæstionis* jam est de hoc ultimo ente rationis Thomistico; An sit objectum formale *quod*, denominans ac determinans objectum materiale Logicæ?

65. *Dico.* Ens rationis Thomisticum non est objectum formale *quod* Logicæ. *Prob.* Objectum formale *quod* est, propter quod attingitur materiale; sed materiale in Logica non attingitur propter ens rationis Thomisticum; ergo non est objectum formale. *Prob. min.* Logica non intendit illud ens rationis, sed conformitatem objecti materialis cum regulis; est enim scientia operationum mentis directiva juxta regulas suas: ergo Logica propter illud non attingit objectum materiale. *Confir. I.* Hoc ens rationis ad ipsas cognitiones à Logica jam directas resultat; ergo Logica jam pro priori finem suum, nempe cognitionem logicè rectam, est affecuta; ergo ens rationis sero venit. Ad hæc permissio hoc, non concessio, quod detur ens rationis Thomistarum (quod omnes negant, qui inficiantur, objici intellectui posse ens rationis distinctum ab omni ente possibili, quorum multos citat *P. Alev. Cap. 2 Sect. 2. n. 50.* Nec ipsi Thomistæ satis probant) permissio, inquam, hoc ente, illud resultaret omninò naturaliter, & absque speciali artificio, totusque labor artificialis versaretur in eo, ut ex regulæ præscripto recta fieret Cognitio; ergo hoc ens nequit esse illa ratio formalis, quæ intenditur à Logica, & propter quam objectum suum formale.

attin-

attingit. *Confir. II.* Habitus directivus actûs voluntatis non habet pro objecto formali ens rationis, sive relationem rationis resultantem in objecto voluto: ergo nec habitus directivus actûs rationis habet pro objecto formali ens rationis resultans in objecto cognito. Antecedens admittitur ab ipsis Thomistis, ut videre est apud *Phil. à Ss. Trinitate hîc a. 2. ad 1.* expectanda proinde est Disparitas solida.

67. *Obj. 1.* Ens rationis Thomisticum est in objecto materiali Logicæ; ergo est objectum ejus formale. *R. 1.* Retorq. Vitalitas est in objecto materiali Logicæ; ergo hæc erit objectum ejus formale. *R. 2. T. Ant.* quia ens rationis Thomisticum dari, non satis probatur. *N. Conf.* non omne id, quod est in objecto materiali, est objectum formale; sed id, propter quod attingitur materiale.

Inst. Ipsa Conformitas actûs cum regulis est ens rationis, sed hæc est objectum formale; ergo. *R. D. maj.* est ens rationis Thomisticum, de quo hîc disputatur. *N.* est ens rationis, id est, efficienter procedit ab intellectu, & mediante actu, cui inest, in eo recipitur *C.* & concessâ min. eodem modo *D. Conf.*

68. *Obj. 2.* Ipse Aristoteles & D. Thomas Objectum Logicæ quandoque vocant ens rationis. Ergo. *R. D. Ant.* Vocant ens rationis sensu modo in instantia explicato. *C.* Vocant ens rationis Thomisticum *N. D. Th.* (cujus verba, fideliter recitat & explicat *P. Aler. cap. 2. subsect. 3. à n. 68. usque ad n. 70.*) *Opusc. 55.*

Uni-

Universalitatem vocat *qualitatem existentem in anima, accidens immateriale, Cognitionem intellectus, singulare, receptum in intellectu ad modum recipientis, ita ut solum sit in anima, & nullo modo in rebus.* Sed hæc non conveniunt relationi rationis Thomisticæ in natura cognita resultanti; ergo Universalitas ex mente D. Thomæ non est ens rationis Thomisticum; & consequenter Doctor Angelicus pro objecto formali Logicæ non admittit Ens rationis Thomistarum. Aristoteles autem *L. 2. magn. moral. cap. ult.* sic habet: *In iis artibus, quæ ad res agendas pertinent, præter actionem nullus alius est finis: ut præter Citharæ modulatum finis non est alius; sed ipsum pro fine est operatio atque actio.* Ex quibus verbis ita concludere licet: etsi ad Citharæ modulatum resultaret ens aliquod rationis, directivum ipsius modulationis, illud juxta Aristotelem non foret objectum formale artis Citharizandi; aliàs præter actionem, finem alium, nempe ens rationis, haberet. Ergo nec in Logica, quæ etiam est ars ad res agendas pertinens, præter actionem seu operationem admittendus est finis alius; nempe ens rationis.

69. *Obj. 3.* Ordo sive respectus inter hominem, ut sic, & individua est ordo rationis; cum sit inter extrema realiter indistincta; sed talis ordo est ens rationis Thomisticum; ergo datur saltem ens rationis Thomisticum. *R. D. maj.* est ordo rationis, hoc sensu, quod iste ordo entitativè non sit realis, sed distinctus ab omni ente reali. *N.* est ordo rationis hoc sensu, quod sit entitativè realis, existat tamen in-

ter duo extremâ solâ ratione distincta, ex qua causa etiam ordo rationis dicitur; C. D. *etiam min.* talis ordo est ens rationis Thomisticum, si entitativè non esset realis, & distingueretur ab omni ente reali. *Concederem.* Cùm autem sit entitativè realis. *N. min. & Conf.*

Hæc de ente rationis in Logicæ prolegomenis satis dicta sunt; ne Tyro Philosophus pluribus ejusmodi speculationibus metaphysicis in ipso statim Philosophiæ limine terreatur. Judicabam autem pauca hæc inferenda hîc esse, ut consulerem tyronibus, qui aliàs facilè perturbarentur, si iis de objecto Logicæ legentibus aut disputantibus hoc ens ne à nomine quidem notum occurreret. Præter ens Thomisticum datur adhuc aliud, quod Scotistæ *ens diminutum* appellant, & ita describunt: est entitacula quædam resultans ex actibus, quibus in objecta tendimus, per quam res cognitæ in esse cogniti formaliter constituuntur. Ejusmodi entitacula est purè ens rationis, pendens à sola ratione in esse & conservari, nec requirit ullum subjectum in quo sit. Hoc ex iisdem rationibus n. 66. contra ens Thomisticum allatis ab objecto formali Logicæ eliminare oportet.

§. II.

An Dirigibilitas aut Directivitas sit objectum formale Logicæ?

70. *Nota L.* Dirigibilitas operationum mentis alia est ex-alia intrinseca. *Extrinseca* est in ipsa regula dirigente, alióque nomine activa dicitur. *Intrinseca* est aptitudo ipsius operationis

nis

nis recipiendi regulæ directionem: hæc etiam passiva nuncupatur. De hac ultima dirigibilitate hîc quæritur.

71. *Nota 2.* Directivitas exemplaris sive idealis est aptitudo operationis logicè rectæ, vi cuius aliarum operationum similium directiva esse possit. Hanc operationibus logicè rectis non negamus; nam eam realiter loquendo à Logica accipiunt. Utrùm verò illa objectum formale logicè sit, in quæstione est.

72. *Dico.* Nec dirigibilitas, nec directivitas exemplaris formale Logicæ objectum est. *Ratio primæ partis est:* quia habitò objecto formali scientia acquiescit; sed Logica habità dirigibilitate non acquiescit; ergo hæc non est objectum ejus formale. *Prob. min.* Habità dirigibilitate Logica nondum assecuta est finem suum; qui est operatio recta; ergo eâ habità nondum quiescit. Supponitur proinde dirigibilitas tanquam conditio *sub qua*, sicut ab arte pictoria supponitur pingibilitas. *Ratio secundæ partis est:* quia licèt hanc directivitatem operatio à Logica accipiat, illam tamen inducere Logica non intendit; cùm finem suum in operatione unica assequatur, licèt hæc directiva alterius non esset, nec alia fieri posset ad ejus imitationem.

73. *Objic. contra 1. partem.* Logica versatur circa operationes mentis ut sunt, & quia sunt dirigibiles; ergo dirigibilitas erit formale objectum Logicæ. *R. D. Ant.* ut, & quia sunt dirigibiles; ita ut τὸ ὕτ & quia denotent rationem formalem quæ N. ita ut istæ particulæ signifi-

cent tantum rationem formalem *sub qua C.* tō
 ut & quia subinde rationem *sub qua tantum*, vel
 conditionem denotant; ut si dicam: *Ignis ut ap-
 proximatus urit; Bonum ut Cognitum amatur.*
 Nam approximatio non urit, nec Cognitio
 movet ad amorem; sed ignis urit, & bonitas
 movet. subinde autem particulæ reduplican-
 tes significant rationem formalem *quæ*, id quod
 ex Circumstantiis & intentione loquentis sæpè
 Colligendum est. V. g. si dicam: *Deus ut bo-
 nus amatur.* Ubi denotatur formalis ratio *quæ*;
 quia bonitas Dei verè movet ad amandum.

Inst. Per dirigibilitatem operationes mentis,
 secundum se indifferentes ad aliarum quoque
 scientiarum objecta, determinantur ad esse ob-
 jectum proprium Logicæ; ergo erit objectum
 formale in Logica. R. *D. ant.* Determinantur
 per eam tanquam per Conditionem, & ratio-
 tionem *sub qua C.* velut per rationem formalem
quæ, & objectum formale *quod N.*

74. *Obj. Contra 2. partem.* Logica inten-
 dit operationes intellectus ut modos sciendi;
 cum & ipsa sit modus sciendi & instrumentum
 scientiarum omnium: sed nequit intendere ope-
 rationes ut modos sciendi; nisi eas ut directi-
 vas intendat; ergo sic eas intendit. R. *N. maj.*
 Logica non intendit operationes ut sunt directi-
 væ, & quæ tales; sed quæ sunt directivæ; Logica
 enim per se ipsam sat nobilis est; & in se con-
 sistens non est modus sciendi alias scientias ex
 fine suo intrinseco, sed extrinseco tantum &
 secundario.

§. III.

An & quæ Rectitudo sit Objectum formale quod Logicæ?

75. *Nota.* Rectitudo in activam & passivam dividitur. *Activa* inest actibus dirigentibus, estque capacitas rectè dirigendi actum. *Passiva*, inest actibus directis. Hæc si est naturalis sive physica, est conformitas actûs cum objecto. Si est artificialis sive logica, est Conformitas actûs cum regulis. *Status questionis* est: An rectitudo activa, an passiva; & an passiva physica, an passiva logica sit objectum formale quod Logicæ?

76. *Dico 1.* Rectitudo activa non est objectum formale Logicæ. *Ratio est 1.* Rectitudo activa est in regulis, & non in ipso objecto materiali; ergo nequit esse objectum formale. *Ratio est 2.* Rectitudo activa sunt ipsæ regulæ rectæ; ergo nequit esse objectum regularum.

77. *Dico 2.* Nec rectitudo passiva naturalis, sive veritas physica est objectum formale. *Ratio est 1.* Logica finem suum obtinere potest in operatione physicè falsa, ut constat ex propositionibus & syllogismis probabilibus; ergo hæc rectitudo non est objectum ejus formale. *Ratio est 2.* Logica illam introducere nequit rectitudinem, quam nullo modo continet; sed nullo modo continet veritatem physicam actuum directorum; ergo. Ad Physicam proinde aut Metaphysicam pertinet, veritatem hanc curare in actibus, qui fiunt circa objectum in earum materia.

78. *Dico 3.* Rectitudo passiva artificialis si-
ve Logica est objectum Logicæ formale *quod.*
Prob. Objectum formale scientiæ practicæ,
qualis est Logica, est illud, quod habet condi-
tiones quatuor ad objectum talis scientiæ requi-
sitas; sed rectitudo artificialis passiva logica il-
las habet; ergo. *Prob. min.* Conditiones ad
objectum formale requisitæ sunt sequentes: 1.
ut conveniat omni objecto materiali illius scien-
tiæ, cuius est objectum. 2. Ut scientiam hanc
ab omni alia discernat. 3. Ut propter illud at-
tingatur materiale. 4. Ut sit operabile ab illa
scientia, cuius est objectum. Sed hæc omnes
conveniunt rectitudini artificiali passivæ logicæ,
ut Consideranti patebit; ergo. *Confir.* Ideo
operationes mentis attinguntur à Logica, ut
fiant rectæ, & Conformes ejus regulis; ergo
hæc rectitudo est ratio formalis, quæ à Logica
intenditur, sive objectum formale *quod.*

79. *Obj. 1. contra Imam Conclus.* Regulæ Lo-
gicæ illam tantum rectitudinem inducere pos-
sunt in objectum materiale, quam habent; sed
habent tantum rectitudinem activam; ergo
hanc tantum inducere possunt; consequenter
hæc erit objectum formale Logicæ. *R. D. min.*
Habent tantum rectitudinem activam formali-
ter C. hanc tantum habent effectivè sive causa-
liter N. D. *etiam Conf.* ergo hanc tantum indu-
cere possunt, si nec formaliter nec causaliter
vel effectivè aliam continerent. C. Cum autem
aliam scilicet rectitudinem passivam causaliter
saltem contineant. N.

80. *Obj.*

80. *Obj. 2. Contra 2dam Conclus.* Operationes quædam esse logicè rectæ non possunt, nisi simul habeant veritatem physicam, ut fit in definitione, syllogismo demonstrativo; ergo saltem in his operationibus Logica intendet veritatem physicam, ut objectum formale partiale. *R. D. ant.* Et veritas physica in ejusmodi operationibus habet se Concomitanter solum ad finem Logicæ intrinsicum C. & eam Logica ex fine suo intrinseco & directè intendit. *N.* Nimirum Logica operationem, quæ habet veritatem physicam, non intendit formaliter, ut habet veritatem physicam, sed ut conformetur præceptis suis; id quod meritò ex aliis Logicæ regulis colligimus, quæ parùm curant materiam, uti regulæ Logicæ Topicæ. Sicut igitur regulæ non curant vitalitatem & spiritualitatem suarum operationum, licet necessariò vitales sint & spirituales; sic etiam non intendunt veritatem physicam, licet illa operationes mentis necessariò comitetur.

Inst. Logica est instrumentum ad alias scientias; ergo sicut aliæ scientiæ intendunt materiam, sic etiam Logica. *R. D. ant.* Est instrumentum ad alias scientias ex fine suo intrinseco. *N.* extrinseco tantum. *C.*

81. *Obj. 3. Contra 3tiam Conclus.* Objectum formale quod debet esse prius scientiâ; quia hæc in objectum formale fertur: sed re-ctitudo passiva non est prior Logicâ; ergo hæc nequit esse objectum ejus formale. *R. D. maj.* Objectum formale debet esse prius scientiâ spe-

culativâ C. scientiâ practicâ N. hæc enim faci-
objectum suum formale tanquam opus, quod
in ratione *finis* prius est, non autem in ratione
objecti.

82. *Inst. 1.* Rectitudo passiva est realiter in-
distincta ab objecto materiali; ergo nequit in
illud introduci. R. *D. Conf.* nequit introduci
transitivè & physicè C. intransitivè & metaphy-
sicè N. vide n. 59. Ex hoc *Collige*: Introdu-
ctionem rectitudinis passivæ *realiter & physicè*
spectatam, nihil aliud esse, quàm veram & rea-
lem productionem operationis mentis, depen-
denter tamen à regula Logicæ dirigente. Si
verò introductionem illam consideras quoad
nos, duplex intervenit conceptus; imò enim
concipitur, ut præcisè operatio intellectûs est,
præscindens à rectitudine *positivè*, ab irrectitu-
dine autem *negativè*: & sic operatio est obje-
ctum materiale. 2dò consideratur ut recta est
nominaliter, vide n. 60. & sic est objectum forma-
le. Sic enim accepta operatio significat recti-
tudinem, quæ nostro concipiendi modo super-
venit operationi primo modo acceptæ, & hanc
velut forma determinat ad esse objectum pro-
prium Logicæ.

83. *Inst. 2.* Si introductio physicè non sit
aliud, quàm realis productio operationis; ergo
ea intellectui potius adscribenda est, quàm Lo-
gicæ; quia operatio recta *effectivè* pender ab in-
tellectu. Consequens non admittitur, ergo
nec antecedens. R. *N. Sequel.* vel *D.* Ergo
productio operationis, ut præcisè operatio est,
&

& secundum esse physicum spectatur, potius adscribenda est intellectui C. ut est productio operationis rectæ, & secundum esse artificiale N. Intellectus enim quantum est de se, æquè produceret operationem irrectam, quàm rectam: quòd verò producat rectam, hoc ex Logicæ directione provenit. Igitur rectitudo operationis potius Logicæ tanquam causæ directivæ tribuenda est, quàm intellectui.

84. *Inst. 3.* Quòd operatio dicatur recta, hoc habet à se, & non à Logica, quandoquidem rectitudo illi est intrinseca; ergo nec operatio recta tribui Logicæ potest. *R. D. ant.* Hoc habet à se, tanquam à causa formali & intrinseca C. tanquam à causa extrinseca & dirigente N. Etiam anima est intrinseca homini, sed tamen dependenter à Deo creante.

85. *Inst. 4.* Rectitudo est conformitas cum regulis; sed conformitas cum regulis nequit introduci in operationes; ergo. *Prob. min.* Hæc conformitas dicit *in recto* ipsas operationes, *in obliquo* autem regulas; sed nec operationes possunt introduci in se ipsas, nec regulæ in operationes; ergo. *R. D. Maj. probat.* Conformitas adæquata, tum quoad sua extrinseca, tum quoad sua intrinseca, dicit *in recto* operationes, *in obliquo* regulas C. conformitas inadæquata tantum, & quoad suum intrinsecum spectata dicit hæc duo N. & *concessã min. D. Conf.* Ergo conformitas adæquata nequit introduci in operationes C. inadæquata N. Rectitudo, prout hic accipitur, est conformitas inadæquata; i. e.

est illa forma *intrinseca metaphysica & logica*, à qua operatio dicitur intrinsecè recta. Taliter autem accepta nec regulas nec operationes signatè dicit, sed ab utrisque præscindit. Rectitudo autem *adequatè, physicè, & concretim* spectata dicit præter hanc formam *in recto* operationes, *in obliquo* regulas. *Si ais*: Rectitudo ut est talis forma metaphysica non est producibilis; ergo nec introducibilis. *R. D. ant.* non est producibilis physicè effectivè C. artificialiter & directivè *Subdist.* transitivè C. intransitivè N. vel dic: eam non esse producibilem in suppositione simplici; sed in suppositione personali. *Si postules*: An ergo in operationes rectas vel incorrectas introducibilis sit? *R.* est introducibilis in operationes, quæ fiunt dependenter à regulis. Vide n. 60.

86. *Inst. 5.* Hæc rectitudo nihil est aliud, quàm rectitudo naturalis operationum; ergo non dependet à regulis Logicæ. *R. D. ant.* est naturalis entitativè C. denominativè *Subdist.* est naturalis, prout naturale opponitur supernaturali C. prout opponitur artificiali N. Rectitudo illa denominativè accepta artem & scientiam directivam respicit, & est artificium. *Si reponas*: Operatio regulis conformis esse potest, quin ab iis dirigatur; ergo nequidem artificialis rectitudo à regulis dependet. *R. N. Conf.* nam rectitudo independens à directione regularum est naturalis tantum, & operatio sic recta non est objectum Logicæ. Requiritur proinde ad rectitudinem artificialem, ut ex speciali regulæ
in

in objectum tendentiā ponatur. *Si dicas*, talem rectitudinem naturalem sufficere ad scientiam; ergo artificialis erit superflua. *R. T. ant. N. Conf.* Rectitudo enim naturalis ubique haberi non potest, v. g. in materia difficiliori & obscuriori; nec ponit intellectum extra periculum erroris & perturbationis, quod tamen præstat rectitudo artificialis: hinc nondum superflua est. *Dixi Transseat*: quia etsi rectitudo naturalis sufficeret ad scientiam naturalem; ad artificialem tamen non sufficit ex ratione hinc paulò antè data.

87. *Quæres.* Quodnam objectum formale habeant regulæ negativæ, v. g. hæc: Medium non debet ingredi conclusionem? *R.* Sicut habent duplex objectum materiale, ita etiam duplex habent objectum formale. Primum objectum materiale est *objectum fugæ*, v. g. syllogismus, in quo medium ingreditur conclusionem. Secundum est *objectum prosecutionis*, nempe syllogismus, cujus medium non ingreditur conclusionem. Primum objectum formale est *objectum fugæ*, nempe irrectitudo, sive difformitas cum regulis. Alterum est *objectum prosecutionis*, scilicet rectitudo artificialis passiva. *Si quæras porro*: Quomodo rectitudo hæc artificialis objectum formale esse possit, cum illa, utpote conformitas cum regulis, constituatur partialiter per ipsas regulas; adeoque Logica sic foret objectum sui ipsius? *R. Nego*, quòd rectitudo artificialis constituatur per ipsas regulas: non enim est conformitas prædicamentalis, sicut veritas formalis physica; sed est conformitas

miras

mitas transcendentalis, quæ tota essentialis est, & intrinseca actui, regulamque veluti terminum & principium directivum extrinsecè tantùm respicit.

ARTICULUS V.

De Objecto Attributionis.

§. unicus.

An & quale in Logica detur?

88. **N**ota. Tanta est Authorum circa hanc quæstionem dissensio, ut *Compt. hic Disp. 7.* septendecim diversas circa hanc materiam opiniones sese vidisse fateatur. Tanta autem opinionum hæc diversitas oritur ex diversis Objecti hujus definitionibus. Præcipuæ circa hanc quæstionem sententiæ sunt ferè sequentes. *Prima & Communior* objectum hoc ita definit: Est objectum parziale complexum, ad quod reliqua, quæ in scientia vel arte tractantur, ultimato referuntur; ipsum verò ad aliud parziale non refertur. Hæc definitio præscindit ab in- & extrinseco objecto attributionis. *Secunda est*, eorum, qui objectum attributionis intrinsecum admittunt, voluntque, ut reliqua ex fine intrinseco vel ipsius scientiæ, vel objectorum attributorum referantur. *Tertia est* eorum, qui hoc objectum cum objecto principali confundunt; pro qua opinione stare videntur *Hurtad. & Compt.* quorum prior pro objecto attributionis in Logica assignat demonstrationem; posterior autem definitionem. *Quarta est* eorum